

Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Úřad vlády České republiky
nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 224 002 111

Národní akční plán drogového informačního systému (NAPDIS) na r. 2016–2018

OBSAH

1	Úvod	1
2	Spolupráce a koordinace aktivit v rámci DIS – aktuální stav	2
2.1	Hlavní orgány a instituce zapojené do realizace DIS	2
2.2	Hlavní zdroje dat DIS	2
2.3	Horizontální spolupráce na sběru a distribuci dat	7
3	Cíle DIS pro roky 2016–2018	8
4	Plán aktivit na období 2016–2018	8
4.1	Sběr a analýza dat v oblasti užívání návykových látek	8
4.2	Sběr a analýza dat v oblasti hazardního hraní	11
4.3	Evaluace intervencí	11
4.4	Distribuce informací	12
4.5	Institucionální zajištění DIS a horizontální spolupráce	13
4.6	Účast na mezinárodních aktivitách, hlášení mezinárodním organizacím	13
5	Příloha	14
5.1	Struktura souhrnné (výroční) zprávy	14

1 Úvod

Drogový informační systém (DIS) je komplexním nástrojem pro monitorování situace ve věcech drog v České republice, zejména v oblasti užívání nelegálních drog a jeho následků. Jeho koordinátorem a garantem je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS), které bylo ustaveno na základě usnesení vlády č. 643 ze dne 19. června 2002 v sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), a jeho činnost je zakotvena ve statutu RVKPP. NMS je českým národním partnerem decentralizované agentury Evropské unie pro monitorování drog – Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost se sídlem v Lisabonu (EMCDDA) ve smyslu článku 5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1920/2006 ze dne 12. prosince 2006.

Oblast monitoringu, výzkumu a evaluace v oblasti drog a drogové politiky je jednou z podpůrných oblastí realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018 přijaté usnesením vlády č. 340 ze dne 10. května 2010 a také jednou z obvyklých intervenčních oblastí akčních plánů této strategie. Jako nástroj sloužící k plánování a rámcovému hodnocení DIS je formulován Národní akční plán drogového informačního systému (NAPDIS).

Od r. 2002 je vládě každoročně do konce října předkládána Výroční zpráva o stavu ve věcech drog. Od r. 2015 NMS monitoruje výskyt a dopady hazardního hraní v ČR a předkládá vládě rovněž Výroční zprávu o hazardním hraní (na základě usnesení č. 746 z 15. září 2014 ke Zprávě o sociálně patologických dopadech hazardních her v České republice).

Pokud jde o systém sběru dat v oblasti alkoholu a tabáku, v současnosti jej přes deklarovanou integraci oblasti alkoholu a tabáku do protidrogové politiky (viz dvě revize Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018 schválené usnesením vlády č. 1060 ze dne 15. prosince 2014 a č. 54 ze dne 25. ledna 2016) nelze považovat za integrální součást DIS. Monitoring situace v oblasti alkoholu a tabáku je v ČR strukturně v gesci resortu zdravotnictví, zabývá se jím především Státní zdravotní ústav v Praze. Ten vydává výroční zprávy o užívání alkoholu a tabáku v ČR. Přes řadu aktivit v této oblasti, včetně napojení na mezinárodní projekty, zůstává nedeřešena otázka odpovídajícího personálního a finančního zabezpečení monitoringu situace v oblasti tabáku a alkoholu v ČR.

Zpracování NAPDIS 2016–2018 je úkolem 6.1 Akčního plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2016 až 2018 v oblasti nelegálních návykových látek, který dne 12. května 2016 schválila RVKPP a který byl vládou projednán dne 22. června 2016. S aktivitami zaměřenými na monitoring situace v oblasti alkoholu a tabáku se počítá v příslušných akčních plánech pro alkohol a tabák, tj. Akčním plánu pro omezení škod působených v České republice pro období 2015–2018 a Akčním plánem pro kontrolu tabáku v České republice na období 2015–2018. NAPDIS v sobě integruje rovněž úkoly definované pro oblast monitorování v akčních plánech realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2016 až 2018 v oblasti nelegálních návykových látek a hazardního hraní.

2 Spolupráce a koordinace aktivit v rámci DIS – aktuální stav

2.1 Hlavní orgány a instituce zapojené do realizace DIS

Koordinátorem DIS je Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS). Do sběru a analýzy dat v rámci DIS jsou dále zapojeny především následující instituce:

- > Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a VFN v Praze (KAD),
- > Národní ústav duševního zdraví (NÚDZ),
- > Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS ČR),
- > Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL),
- > Státní zdravotní ústav v Praze (SZÚ),
- > Český statistický úřad (ČSÚ),
- > Kriminalistický ústav Praha,
- > Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP),
- > Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně (Společnost pro návykové nemoci – SNN ČLS JEP, Společnost soudního lékařství a soudní toxikologie – SSLST ČLS JEP),
- > A.N.O. – Asociace nestátních organizací zabývajících se prevencí a léčbou drogových závislostí, ministerstva (MZ, MPSV, MŠMT, MV, MS, MO, MF, MZV),
- > Generální ředitelství cel (GŘC), zejména Celní protidrogová jednotka (CPJ),
- > Generální ředitelství Vězeňské služby (GŘVS),
- > Hygienická stanice hl. m. Prahy a ostatní krajské hygienické stanice (KHS),
- > kraje prostřednictvím krajských protidrogových koordinátorů,
- > Policie ČR (PČR), zejména Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (NPC),
- > Probační a mediační služba (PMS).

Výše uvedený výčet nemusí zahrnovat všechny instituce a organizace zapojené do sběru, analýzy a distribuce informací v rámci DIS; v různé intenzitě a s různou pravidelností jsou do něj zapojeny i další orgány, instituce a organizace v ČR.

2.2 Hlavní zdroje dat DIS

Řadou organizací a institucí jsou průběžně či pravidelně shromažďovány informace o užívání drog v populaci, o výskytu zdravotních a sociálních dopadů užívání drog, o poskytnutých intervencích (preventivních, harm reduction, léčebných), jakož i data o drogové trestné činnosti a další data z oblasti potlačování nabídky drog (záchyty, ceny a čistota drog). Přehled nejvýznamnějších (klíčových) informačních zdrojů DIS uvádí následující tabulka:

Název	Popis	Odpovědná instituce	Frekvence sběru dat
Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)	Dotazníková studie na reprezentativním vzorku 16letých studentů zaměřená na zkušenosti s užitím návykových látek a postoje k jejich užívání.	NMS/NÚDZ	Každé 4 roky od r. 1995 (poslední vlna v r. 2015)
HBSC (mezinárodní projekt Health Behaviour in School-Aged Children)	Dotazníková studie zaměřená na zdraví a životní styl 11, 13 a 15letých žáků základních škol, jejíž součástí je modul otázek na zkušenosti s užitím konopných látek a postoje k jejich	Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci	Každé 4 roky od r. 1994 (poslední vlna v r. 2014)

	užívání.		
Celopopulační studie zaměřená na užívání drog	Dotazníková studie na reprezentativním vzorku dospělé populace výhradně zaměřená na zkušenosti s užitím návykových látek, hazardním hraním a postoje k nim.	NMS	Každé 4 roky od r. 2004 (poslední vlna v r. 2012)
Průzkum užívání drog v obecné populaci ČR	Dotazníkový průzkum na kvazireprezentativním vzorku obecné populace ČR (kvótní výběr) zaměřený na prevalence užívání základních typů drog.	NMS	Každoročně od r. 2009
Průzkum hazardního hraní v obecné populaci	Dotazníkový průzkum na semireprezentativním vzorku obecné populace ČR (kvótní výběr) zaměřený na hazardní hraní.	NMS	Každoročně od r. 2012
Studie užívání drog mezi vězni	Dotazníkový průzkum na reprezentativním vzorku vězeňské populace ČR zaměřený na užívání drog.	NMS/GŘVS	Každé 2 roky od r. 2010 (poslední vlna v r. 2014)
Národní registr léčby uživatelů drog*	Počet a charakteristiky osob žádajících o léčbu v síti specializovaných zdravotních a sociálních adiktologických služeb.	ÚZIS ČR ve spolupráci s hygienickou službou	Analýza zejména formou výročních zpráv)
Výkaz o činnosti poskytovatele zdravotních služeb	Sledování se týká oborů psychiatrie, praktický lékař pro dospělé, praktický lékař pro děti a dorost, chirurgie, soudní lékařství, gastroenterologie, infekční lékařství a záchytné stanice a zdravotnické záchranné služby. Sleduje se počet a charakteristiky osob ambulantně léčených v zařízeních psychiatrické péče s podrobnou přílohou o léčených osobách užívajících návykové látky. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících ambulantní psychiatrickou péči o uživatele návykových látek. Počet a charakteristiky osob zachycených pro intoxikaci alkoholem a jinou psychoaktivní látkou. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících péči o intoxikované pacienty. Počet a charakteristiky pacientů ošetřených v souvislosti s úrazy pod vlivem alkoholu a drog. Počet pitev na předávkování v souvislosti a s požitím OPL. Počet a charakteristiky pacientů v substituční léčbě u praktických lékařů pro dospělé. Počet léčených pacientů pro VHC protivirovými preparáty a počet léčených pacientů injekčních uživatelů drog pro VHC	ÚZIS ČR	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok

	protivirovými preparáty na infekčních a gastroenterologických odděleních. Počet dětí a dorostu zneužívajících návykové látky sledovaných u praktického lékaře pro děti a dorost. Počet pacientů s dg. F10–F19 ošetřených zdravotnickou záchrannou službou na základě tísňové výzvy.		
Detoxifikace od návykových látek na odděleních nemocnic a v psychiatrických nemocnicích (příloha k výkazu o lůžkovém fondu)	Počet a charakteristiky osob detoxifikovaných od psychoaktivních látek v lůžkových zařízeních. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících detoxifikaci.	ÚZIS ČR	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Národní registr hospitalizovaných (NRHOSP)	Počet a charakteristiky hospitalizovaných osob včetně hospitalizovaných na poruchy způsobené užíváním návykových látek zejména v psychiatrických lůžkových zařízeních. Počet a charakteristiky zdravotnických zařízení poskytujících lůžkovou péči o uživatele návykových látek.	ÚZIS ČR	Čtvrtletně
Národní registr pitev a toxikologických vyšetření prováděných na oddělení soudního lékařství (NRPATV)**	Informační systém pitev a toxikologických vyšetření zemřelých osob provedených na odděleních soudních lékařství umožňujících extrakci drogových úmrtí.	ÚZIS ČR	Kontinuálně
Informační systém Zemřelí (IS ZEM)	Informační systém o všech zemřelých osobách v ČR umožňující extrakci drogových úmrtí.	ČSÚ, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Registr pohlavních nemocí (RPN)	Počet a charakteristiky osob, u nichž bylo zjištěno onemocnění pohlavní nemocí (sledováno i injekční užívání drog a rizikové chování).	Krajské hygienické stanice, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně
Registr tuberkulózy (RTBC)	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna tuberkulóza (sledování alkoholici a toxikomani).	Krajské hygienické stanice, poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně
Závěrečné zprávy o realizaci projektů protidrogové politiky	Počet a charakteristiky klientů a poskytnuté služby v preventivních, harm-reduction, léčebných a resocializačních programech podpořených RVKPP ze státního rozpočtu.	sRVKPP/NMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Průzkum Multiplikátor	Průzkum mezi problémovými uživateli drog v nízkoprahových programech zaměřený na vzorce užívání a rizikové chování	NMS	Ve tříletých intervalech (naposledy 2013)
Odhad počtu problémových uživatelů drog (1)	Odhad standardní multiplikační metodou za využití počtu klientů-problémových uživatelů drog v kontaktu s nízkoprahovými	NMS	Každoročně od r. 2002

	programy v ČR.		
Průzkum mezi lékaři a odhad počtu problémových uživatelů drog (2)	Dotazníkový průzkum lékařů zaměřený na užívání návykových látek a substituční léčbu. Odhad problémového užívání drog a problémového hazardního hraní na základě dat od praktických lékařů.	NMS	Každé 2–3 roky od r. 2003 (naposledy v r. 2014)
Monitoring testování infekcí v nízkoprahových programech	Počty provedených testů na HIV, virové hepatitidy a syfilis v nízkoprahových programech.	NMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Kvalitativní monitoring drogové scény prostřednictvím pracovníků adiktologických služeb	Průřezová šetření a fokusní skupiny na vybraná témata související se situací a trendy v oblasti návykových látek a závislostí	NMS	Každoročně
Sčítání adiktologických služeb	Census mezi adiktologickými službami zaměřený na jejich strukturní charakteristiky, poskytované služby, personální zabezpečení apod.	NMS	Ve tříletých intervalech (naposledy v r. 2014)
Patologičtí hráči v léčbě	Průřezová dotazníková studie mezi problémovými hráči v léčbě zaměřená na jejich charakteristiky, hráčské vzorce, faktory podmiňující vstup do léčby apod. Má prospektivní část.	NMS	Ve dvouletých intervalech od r. 2013 (naposledy v r. 2015)
Informační systém Infekční nemoci (IS IN, Epidat)	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna infekce virovou hepatitidou (sledováno injekční užívání drog).	SZÚ prostřednictvím sítě krajských hygienických stanic (EPIDAT), poskytování a zveřejňování údajů ÚZIS ČR	Kontinuálně
Surveillance HIV/AIDS	Počet a charakteristiky osob, u nichž byla zjištěna infekce HIV či onemocnění AIDS (sledováno injekční užívání drog). Počet a výsledky provedených laboratorních testů na HIV.	SZÚ – Národní referenční laboratoř pro AIDS	Kontinuálně
Monitoring užívání tabáku v populaci ČR	Dotazníkové šetření zaměřené na kouření v dospělé populaci prostřednictvím standardního setu doporučených otázek WHO nebo WHO/CDC. V rámci omnibusového šetření na kvazireprezentativním vzorku dospělé populace.	SZÚ	každoročně
Monitoring užívání tabáku mezi mládeží v ČR	Šetření mezi mládeží specificky zaměřené na kuřáctví dětí školního věku – Global Youth Tobacco Survey (GYTS).	SZÚ	V intervalu 3–5 let podle WHO/CDC (naposledy v r. 2011)
Celopopulační studie zaměřená na konzumaci alkoholu	Celopopulační studie provedena metodikou vyvinutou v rámci projektu SMART.	SZÚ	2015
Intoxikace spojené s užíváním drog	Počet a charakteristiky osob akutně hospitalizovaných v souvislosti s užitím návykových látek ve vybraných zdravotnických	Hygienická stanice hl. m. Prahy (HS HMP) prostřednictvím sítě krajských hygienických	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok

	zařízeních.	stanic	
Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky krajů	Přehled drogové situace na území krajů, počet a charakteristiky programů protidrogové politiky na území kraje, výdaje na protidrogovou politiku.	Kraje	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Informační systém NPC	Drogové trestné činy a jejich pachatelé, podle druhu drogy a podle jednotlivých ustanovení trestního zákoníku. Počty a objem záchytů drog. Ceny a čistota drog.	Policie ČR – NPC	Průběžně
Odhad sekundární drogové kriminality	Expertní retrospektivní odhad prováděný pracovníky krajských ředitelství a územních odborů Policie ČR	NPC/NMS	Ve dvouletých intervalech, naposledy v r. 2014
Informační systém o přestupcích projednávaných orgány samosprávy	Přestupky přechovávání drog a pěstování rostlin obsahujících OPL v malém množství.	Ministerstvo vnitra (odbor všeobecné správy)	Jednou ročně za uplynulý rok (hlášení na MV do 31. 1.)
Informační systém CPJ GŘC	Počty a objem záchytů drog.	CPJ GŘC	Průběžně
ESSK (Evidenční systém statistik kriminality Policie ČR)	Drogové trestné činy a jejich pachatelé. Kriminalita primárně související s hazardním hraním.	Policie ČR	Průběžně
Informační systém Probační a mediační služby (PMS)	Počty nově založených spisů, ve kterých je klient PMS veden v souvislosti s porušením drogových ustanovení nebo v souvislosti se spácháním trestných činů pod vlivem drog (legálních, nelegálních a alkoholu) či za účelem jejich opatření.	PMS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Informační systém Vězeňské služby ČR	Testování moči vězňů na přítomnost drog. Počty a objem záchytů drog ve věznicích. Poradenské a léčebné intervence ve věznicích. Počet a charakteristiky osob v léčebných programech a bezdrogových zónách. Počty osob testovaných a léčených na hepatitidy a HIV/AIDS.	GŘVS (odbor VV a VTOS a odbor ZS)	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Statistiky Ministerstva spravedlnosti (státní zastupitelství a soudy)	Drogové trestné činy a jejich pachatelé (stíhání, obžalování, odsouzení), podle druhů drogy a uložených trestů a opatření.	MS	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Monitoring nabídky nových drog na internetu	Mapování počtu internetových obchodů s nabídkou nových drog a nabízených látek a produktů.	NMS	Každoročně
Průzkum mezi zástupci Agentury pro sociální začleňování (ASZ) v sociálně vyloučených lokalitách (SVL)	Míra závažnosti hazardního hraní v porovnání s ostatními problémy v SVL, míra výskytu problémů spojených s hazardním hraním a provozováním hazardních her v SVL, míra výskytu užívání různých typů drog, rozšířenost prodeje a výroby	ASZ/NMS	Každoročně

	drog.		
Databáze obecně závazných vyhlášek (OZV) Ministerstva financí (MF)	Počet a typ OZV.	MF	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Statistiky MF týkající se hazardního hraní	Objem trhu, podíl jednotlivých typů hazardních her na trhu. Inkaso daně z hazardních her. Počet kontrol, množství a celková výše udělených pokut za porušení loterijního zákona.	MF	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok
Průzkum mezi obcemi	Výskyt hazardního hraní a problémy spojené s ním, regulace hazardního hraní a postoje obcí.	SMOČR/NMS	Každoročně (v minulosti v l. 2013, 2015, 2016)
Statistiky Asociace občanských poraden (AOP)	Počet klientů zadlužených v důsledku hazardního hraní, výše zadlužení.	AOP	Jednou ročně za uplynulý kalendářní rok

Pozn.: * Národní registr léčby uživatelů drog (NRLUD) podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, vznikl v r. 2015 sloučením Registru žádostí o léčbu HS, který fungoval od r. 1995, a Národního registru uživatelů lékářsky indikovaných substitučních látek (NRULISL) ÚZIS ČR, který fungoval od r. 2000. ** Národní registr pitev a toxikologických vyšetření prováděných na oddělení soudního lékařství (NRPATV) je pokračovatelem Speciálního registru drogových úmrtí, který od r. 1999 spravovalo NMS ve spolupráci se Společností soudního lékařství a soudní toxikologie ČLS JEP.

2.3 Horizontální spolupráce na sběru a distribuci dat

2.3.1 Pracovní skupiny NMS

NMS koordinuje činnost expertních pracovních skupin zaměřených na jednotlivé oblasti DIS. Jejich členy jsou odborníci daných oblastí a představitelé institucí zapojených do sběru dat.

V souvislosti s rozšířením mandátu RVKPP na integrovanou protidrogovou politiku schválila RVKPP v březnu 2015 nové uspořádání svých pracovních a poradních orgánů. Nově byly definovány pracovní skupiny NMS pro následující oblasti:

- > Populační a školské průzkumy.
- > Úmrtí spojená s užíváním drog.
- > Data trestněprávního sektoru.
- > Problémové užívání drog a využívání adiktologických služeb.
- > Infekční nemoci spojené s užíváním drog.
- > Monitorování hazardního hraní a jeho dopadů.
- > Systém včasného varování před novými drogami.

2.3.2 Poradní výbor pro sběr dat o závislostech

Stávající Poradní výbor pro sběr dat o drogách byl rovněž v březnu 2015 v souvislosti s integrací protidrogové politiky přejmenován na Poradní výbor pro sběr dat o závislostech (Poradní výbor). Zejména v souvislosti s monitorováním situace v oblasti hazardního hraní bylo rozšířeno složení tohoto výboru o nové členy a byl rozšířen jeho mandát. Poradní výbor je výborem RVKPP. Připomínkuje a schvaluje NAPDIS a hodnotí jeho realizaci v uplynulém období. Poradní výbor dále připomínkuje a schvaluje Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR a Výroční zprávu o hazardním hraní v ČR před jejími předloženými RVKPP, vládě a případně (v případě drogové zprávy) EMCDDA.

3 Cíle DIS pro roky 2016–2018

- Komplexní přehled o stavu užívání legálních i nelegálních návykových látek a o hazardním hraní v ČR.
- Pravidelné hlášení a vydávání informací o situaci v oblasti legálních i nelegálních drog a v oblasti hazardního hraní v ČR.
- Návaznost DIS ČR na evropský a mezinárodní kontext, zapojení do mezinárodních studií a projektů.
- Zabezpečení systému monitorování situace v oblasti užívání tabáku a alkoholu odpovídajícím způsobem materiálně i personálně.
- Poskytování podkladů pro evaluaci a formulaci národní protidrogové politiky a dalších plánů a strategických rozhodnutí.

4 Plán aktivit na období 2016–2018

4.1 Sběr a analýza dat v oblasti užívání návykových látek

4.1.1 Užívání drog v obecné populaci a specifických skupinách populace

- Realizace další vlny celopopulační studie zaměřené na užívání návykových látek na reprezentativním vzorku české dospělé populace ve věku 15+ let. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2016.
- Realizace validizační školní studie s cílem ověřit výsledky zjištěné ve studii ESPAD 2015. Realizátor: NMS. Termín 31. 12. 2016.
- Realizace další vlny studie HBSC v r. 2018 v ČR. Realizátor: Katedra tělesné kultury UP Olomouc. Termín: 31. 12. 2018.
- Realizace průzkumu zaměřeného na užívání drog v prostředí zábavy. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.
- Realizace kvazireprezentativního průzkumu užívání drog v obecné populaci ČR za použití minimálního setu standardních otázek. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Realizace dalších vlny dotazníkové studie zaměřené na užívání drog na reprezentativním vzorku osob ve výkonu trestu odnětí svobody v ČR v r. 2016 a 2018. Realizátor: NMS a GRVS. Termín: 31. 12. 2016 a 31. 12. 2018.
- Realizace průřezového šetření zaměřeného na užívání tabáku v dospělé populaci prostřednictvím standardního setu doporučených otázek WHO nebo WHO/CDC. Realizátor: SZÚ. Termín: každoročně.
- Příprava šetření mezi mládeží specificky zaměřené na kuřáctví dětí školního věku – Global Youth Tobacco Survey (GYTS). Realizátor: SZÚ. Termín: v intervalu 3–5 let podle WHO/CDC, nejbližší studie proběhne v průběhu r. 2016.

4.1.2 Problémové užívání drog

- Provedení odhadu prevalence problémových uživatelů drog multiplikační metodou s využitím dat z nízkoprahových programů v ČR a jednotlivých krajích. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Realizace průzkumu Multiplikátor zaměřeného na vzorce užívání drog mezi problémovými uživateli drog, rizikové chování a kontakt se službami. Realizátor: NMS. Termín: ve tříletých intervalech od r. 2016. Termín: 31. 12. 2016.

- Provedení další vlny národního prevalenčního odhadu problémového užívání drog na základě průzkumu mezi praktickými lékaři ČR. Realizátor: NMS. Ve dvouletých intervalech, tj. v I. 2016 a 2018. Termín: 31. 12. 2016 a 31. 12. 2018.
- Realizace kvalitativního monitoringu zaměřeného na trendy v užívání drog, drogovou scénu a trh metodou fokusních skupin mezi pracovníky nízkoprahových programů v ČR. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Realizace dotazníkového šetření zaměřeného na trendy v užívání drog, drogovou scénu mezi pracovníky nízkoprahových programů v ČR. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Realizace třetí vlny studie Sčítání adiktologických služeb. Realizátor: NMS. Termín: 31.12.2017

4.1.3 Infekční nemoci spojené s užíváním drog

- Vedení databáze osob infikovaných HIV a případů AIDS s pravděpodobnou cestou přenosu injekční aplikací drog. Realizátor: Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS, SZÚ Praha. Termín: průběžně.
- Agregovaná evidence osob testovaných na HIV protilátky s uvedením důvodu testu. Realizátor: Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS, SZÚ Praha. Termín: průběžně.
- Vedení informačního systému hlášených případů virových hepatitid včetně údaje o injekčním užívání drog jako faktoru rizikového chování v rámci informačního systému hlášených infekčních onemocnění (IS IN), tzv. Epidat. Realizátor: hygienická služba a SZÚ Praha. Termín: průběžně.
- Vedení a zpracování údajů z Registru pohlavních nemocí (RPN), zejména hlášených případů syfilis a kapavky včetně údaje o injekčním užívání drog jako faktoru rizikového chování. Realizátor: MZČR prostřednictvím KHS a ÚZIS ČR. Termín: průběžně.
- Zajištění sledování (injekčního) užívání drog v rámci sledování rizikových faktorů, resp. (pravděpodobných) cest přenosu u sledování vybraných infekčních onemocnění. Realizátor: SZÚ Praha. Termín: do 31. 12. 2015.
- Monitoring testování infekčních nemocí v nízkoprahových zařízeních. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Analýza výsledků testování infekčních nemocí a výskytu infekčních onemocnění (zejména HIV/AIDS a virových hepatitid) u uživatelů drog ve věznicích. Realizátor: GRVS ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.
- Analýza údajů o výměnném programu a dalších aktivitách v oblasti prevence a harm reduction infekcí v ČR ze závěrečných zpráv programů. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Analýza dostupnosti testování a protestovanosti IUD na infekční nemoci v drogových službách. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.

4.1.4 Úmrtí spojená s užíváním drog a mortalita uživatelů drog

- Vedení Národního registru pitev a toxikologických vyšetření prováděných na odděleních soudního lékařství a extrakce dat o drogových úmrtích z něj. Realizátor: ÚZIS ve spolupráci se SSLT ČLS JEP a NMS. Termín: každoročně.
- Vedení informačního systému Zemřelí (obecného registru mortality v ČR) a extrakce dat o drogových úmrtích z tohoto systému. Realizátor: ČSÚ a ÚZIS ČR. Termín: každoročně.

4.1.5 Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog a systém péče o uživatele drog

- Vedení a zpracování údajů z Národního registru léčby uživatelů drog (NRLUD) Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: průběžně.
- Zapojení hygienické služby do správy a analýzy dat z NRLUD, zajištění činnosti centrálního pracoviště v HS HMP. Realizátor: MZ/hygienická služba. Termín: průběžně.
- Analýza průtoku klientů systémem adiktologických služeb z dat NRLUD. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: 31. 12. 2017.

- Vedení a zpracování analýzy hospitalizovaných v psychiatrických lůžkových zařízeních s problémy způsobenými alkoholem a jinými OPL z Národního registru hospitalizovaných (NRHOSP). Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.
- Zpracování analýzy hospitalizovaných na detoxifikačních jednotkách. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.
- Analýza pacientů (uživatelů alkoholu a jiných návykových látek) léčených v ambulantních zdravotnických zařízeních. Realizátor: ÚZIS ČR. Termín: každoročně.
- Metodická podpora uživatelům databáze UniData (evidence klientů a služeb v adiktologických službách). Realizátor: NMS. Termín: průběžně.
- Revize výkonů adiktologických služeb a zajištění souladu mezi výkony a jejich definicemi u certifikací a inspekci kvality, včetně požadavků na výkaznictví; eliminace nutnosti vést souběžně dva oddělené systémy výkaznictví. Realizátor: A.N.O. Termín: 31. 12. 2017.
- Sběr dat o léčebných programech a bezdrogových zónách ve věznicích. Realizátor: GŘVS. Termín: každoročně.
- Zmapovat výkon soudem nařízené léčby (protitoxikomanické, protialkoholní a patologického hráčství). Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.
- Analýza klientů a poskytnutých služeb v síti poradenských, léčebných a doléčovacích programů ze závěrečných zpráv programů podpořených v rámci dotačního řízení RVKPP. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Sčítání adiktologických služeb – census za účelem zjištění strukturních charakteristik, poskytovaných služeb a personálního zabezpečení ve tříletých intervalech. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.
- Výzkum účinnosti specializovaných terapeutických programů pro uživatele drog ve vězení. Realizátor: IKSP. Termín: 31. 12. 2018 (průběžné výsledky, termín ukončení výzkumu 30.6.2019).

4.1.6 Systém včasného varování před novými syntetickými drogami – EWS

- Činnost sítě EWS a její průběžná správa. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.
- Zpráva o činnosti EWS v ČR pro EMCDDA. Realizátor: NMS. Termín: pololetně.
- Monitoring nabídky nových syntetických drog na internetu. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.

4.1.7 Data z oblasti prevence

- Monitorování programů všeobecné, selektivní a indikované prevence realizovaných v resortu školství – typy a zaměření programů, objem programů, charakteristika cílových skupin, spolupráce s externími organizacemi. Realizátor: MŠMT. Termín: každoročně.
- Analýza klientů a poskytnutých služeb v rámci primárně-preventivních aktivit a programů ze závěrečných zpráv v rámci dotačního řízení RVKPP. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.

4.1.8 Data z oblasti snižování nabídky drog (trestněprávní sektor)

- Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle druhu drogy a podle jednotlivých ustanovení – zadržení a stíhání. Realizátor: NPC. Termín: každoročně.
- Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle druhu drogy a podle jednotlivých ustanovení – stíhání podle Evidenčního systému statistik kriminality Policie ČR (ESSK). Realizátor: Policie ČR, Policejní prezídium. Termín: každoročně.
- Evidence (primární) drogové trestné činnosti (trestné činy a jejich pachatelé) podle druhu drogy a podle jednotlivých ustanovení – obvinění, obžalování a odsouzení. Realizátor: Ministerstvo spravedlnosti. Termín: každoročně.
- Evidence (primární) drogové trestné činnosti (uložené sankce a opatření) podle druhu drogy a podle jednotlivých ustanovení. Realizátor: Ministerstvo spravedlnosti. Termín: každoročně.
- Evidence přestupků nedovoleného nakládání s OPL podle jednotlivých ustanovení. Realizátor: Ministerstvo vnitra. Termín: každoročně.

- Průběžná analýza dat o klientech PMS stíhaných/odsouzených v souvislosti s užíváním drog a za (primární) drogové trestné činy (přehled o výkonu opatření uložených namísto/vedle trestu). Realizátor: Probační a mediační služba. Termín: každoročně.
- Provedení expertního odhadu rozsahu sekundární kriminality páchané uživateli drog. Realizátor: NPC ve spolupráci s NMS. Termín: ve dvouletých intervalech za uplynulý rok, nejdříve v r. 2016 za r. 2015.
- Analýza dat o čistotě a potenci zabavených drog v ČR. Realizátor: NPC ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.
- Analýza dat o cenách drog v závislosti na jejich čistotě/potenci. Realizátor: NPC a NMS. Termín: každoročně.
- Analýza dat o počtu a objemu záchytů drog a prekurzorů. Realizátor: NPC a GŘC ve spolupráci s NMS. Termín: každoročně.
- Analýza dat o záchytech drog ve věznicích. Realizátor: GŘVS. Termín: každoročně.
- Realizace studie o spotřebě nelegálních drog na území ČR, odhad nelegální ekonomiky spojené se zneužíváním drog. Realizátor: ČSÚ ve spolupráci s NMS. Termín: 31. 12. 2018.
- Realizace kriminologické analýzy pravomocných soudních rozhodnutí v trestních věcech souvisejících s prodejem technologií a potřeb pro pěstování rostlin pod umělým osvětlením, tzv. „growshopů“. Realizátor: IKSP na základě podkladů od NPC. Termín: 31. 06. 2018 dodání podkladů ze strany NPC, 31.12.2018 analýza.
- Popis postupu sběru dat o cenách drog a ve spolupráci s EMCDDA zpracování doporučení pro případné změny postupu. Realizátor: NMS ve spolupráci s NPC. Termín: 31. 12. 2017.

4.2 Sběr a analýza dat v oblasti hazardního hraní

Oblast hazardního hraní je rovněž pokryta v systémech a studiích popsanych výše u návykových látek. Níže jsou uvedeny hlavní zdroje.

- Vložení bloku týkajícího se hazardního hraní do dotazníku celopopulační studie zaměřené na užívání návykových látek na reprezentativním vzorku české dospělé populace. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2016
- Realizace kvazireprezentativního průzkumu užívání drog v obecné populaci ČR za použití minimálního setu standardních otázek. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Realizace průřezové části studie Patologičtí hráči v léčbě s cílem zjištění charakteristik a faktorů podmiňujících vstup patologických hráčů do léčby ve dvouletých intervalech. Realizátor: NMS. Termín: 31. 12. 2017.
- Analýza trhu s hazardními hrami z dat sbíraných MF. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Analýza odvodů (daně) z hazardních her. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Analýza obecně závazných vyhlášek týkajících se hazardního hraní. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- Průzkum na téma hazardního hraní v SVL. Realizátor: ASZ/NMS. Termín: každoročně.
- Průzkum mezi obcemi na téma hazardního hraní. Realizátor: SMOČR/NMS. Termín: každoročně.

4.3 Evaluace intervencí

- Hodnocení implementace Akčního plánu protidrogové politiky na období 2016 až 2018 pro oblast nelegálních drog. Realizátor: sekretariát RVKPP.
- Hodnocení implementace Akčního plánu protidrogové politiky na období 2016 až 2018 pro oblast hazardního hraní. Realizátor: sekretariát RVKPP.

4.4 Distribuce informací

Hlavními výstupy DIS jsou výroční zprávy o stavu v oblasti nelegálních drog (zpracovává NMS), hazardního hraní (zpracovává NMS), alkoholu a tabáku (zpracovává SZÚ). Doporučená orientační struktura, rozsah a obsah informací uvedených ve výročních zprávách jsou uvedeny v příloze.

4.4.1 Publikace NMS

- › Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR.
- › Výroční zpráva o hazardním hraní v ČR.
- › Knižní publikace ve třech edičních řadách: Monografie, Metodika a Výzkumné zprávy.
- › Publikace a dokumenty týkající se české protidrogové politiky („modrá“ řada).
- › Bulletin Zaostřeno: dvouměsíčník, každoročně vydáváno 6 monotematicky zaměřených čísel. Dvě z čísel každého ročníku obsahují souhrn situace v oblasti drog a souhrn situace v oblasti hazardního hraní v předchozím roce (česká a anglická verze). Podle potřeby mohou být vydána i mimořádná, nečíslovaná vydání. V databázi odběratelů je cca 2000 institucí, odborníků a orgánů státní správy a samosprávy.
- › Provoz webu <http://www.drogy-info.cz>.

4.4.2 Publikace ÚZIS ČR v oblasti návykových látek a patologického hráčství

- › <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/navykove-latky>

4.4.3 Publikace SZÚ v oblasti návykových látek

- › Časopis Hygiena (publikuje mj. příspěvky na téma kouření, alkohol apod.).
- › Central European Journal of Public Health.
- › Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie.
- › Výroční zprávy o užívání tabáku a alkoholu v České republice.
- › Zprávy ze studií prováděných SZÚ v oblasti alkoholu a tabáku na <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/prevence-zavislosti>.

4.4.4 Publikace Hygienické stanice hlavního města Prahy

- › Výroční zpráva – Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog v ČR
- › Výroční zpráva – Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog v hl. m. Praze
- › Ostatní KHS – regionální analýza dat jako podklad pro zprávy krajského protidrogového koordinátora a podklad do Výročních zpráv o činnosti KHS.
- › http://www.hygp Praha.cz/dokumenty/banner--drogova-epidemiologie-2410_2410_473_1.html

4.4.5 Publikace NPC

- › Výroční zpráva NPC.
- › Bulletin NPC (cca 4x ročně). Viz <http://www.policie.cz/clanek/bulletin.aspx>.

4.4.6 Publikace Kliniky adiktologie 1. LF UK v Praze

- › <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/4/4855/Publikacni-cinnost-Kliniky-adiktologie>

4.4.7 Časopis Adiktologie

Časopis Adiktologie je odborný časopis pro prevenci, léčbu a výzkum závislosti (4x ročně plus supplementum). Viz <http://casopis.adiktologie.cz/cs>.

4.5 Institucionální zajištění DIS a horizontální spolupráce

4.5.1 Monitorování situace v oblasti alkoholu a tabáku

- Personálně a finančně posílit monitoring situace v oblasti tabáku a alkoholu v ČR. Realizátor: MZ ve spolupráci se SZÚ. Termín: podle možností státního rozpočtu.

4.5.2 Pracovní skupiny NMS

- Zajistit činnost expertních pracovních skupin NMS pro jednotlivé oblasti DIS (Populační a školské průzkumy, Úmrtí spojená s užíváním drog, Data trestněprávního sektoru, Problémové užívání drog a využívání adiktologických služeb, Infekční nemoci spojené s užíváním drog, Monitorování hazardního hraní a jeho dopadů, Systém včasného varování před novými drogami). Realizátor: NMS. Termín: průběžně.

4.5.3 Poradní výbor pro sběr dat o závislostech

- Zajistit činnost Poradního výboru pro sběr dat o závislostech. Realizátor: NMS. Termín: průběžně.

4.6 Účast na mezinárodních aktivitách, hlášení mezinárodním organizacím

- Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA): každoroční hlášení (výroční zpráva, od r. 2014 formou tzv. workbooks – tematicky zaměřených strukturovaných hlášení, set statistických tabulek), setkání vedoucích monitorovacích středisek (sít' Reitox), pracovní skupiny a setkání EMCDDA, evropský EWS v oblasti nových psychoaktivních látek, společné projekty v oblasti monitoringu drogové situace v Evropě, zveřejnění a distribuce výroční zprávy EMCDDA a dalších publikací. Realizátor: NMS. Termín: každoročně.
- UNODC: hlášení formou výročního a bienálního dotazníku (ARQ a BRQ). Realizátor: sekretariát RVKPP. Termín: každoročně.
- Projekt ESPAD: multicentrická studie zaměřená na zkušenosti s návykovými látkami mezi 16letými studenty základních a středních škol. Realizátor: NMS ve spolupráci s NÚDZ. Termín: ve čtyřletých intervalech.
- Projekt HBSC: multicentrická studie zaměřená na zdraví a životní styl, včetně zkušenosti s návykovými látkami mezi 11, 13 a 15letými žáky základních škol. Realizátor: Katedra tělesné kultury UP Olomouc. Termín: ve čtyřletých intervalech.
- Global Youth Tobacco Survey (GYTS): šetření mezi mládeží specificky zaměřené na užívání tabáku mezi dětmi školního věku realizované Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Centrem pro kontrolu nemocí USA (CDC). Realizátor: SZÚ. Termín: ve 3–5letých intervalech.
- Zajišťování sběru a ověřování údajů podle potřeby pro WHO (k přípravě zpráv k tématu alkohol a zdraví, zpráv o globální tabákové epidemii, Tobacco Control Database pro Evropský region WHO atd.), CDC (Global Tobacco Surveillance System), Program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS), Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC), Evropskou komisi atd. Realizátor: MZ a SZÚ. Termín: průběžně podle potřeby.
- Příprava zpráv o implementaci Rámcové úmluvy WHO o kontrole tabáku předávaných Sekretariátu Úmluvy. Realizátor: MZ ve spolupráci s dalšími věcně příslušnými rezorty, sekretariátem RVKPP, SZÚ. Termín: ve dvouletých intervalech.

5 Příloha

5.1 Struktura souhrnné (výroční) zprávy

Výroční zprávy by se měly zabývat zejména popisem aktuální situace a trendů v oblasti užívání návykových látek / hazardního hraní.

Následující text podává strukturu, obsah jednotlivých částí a seznam možných indikátorů, které by měly obsahovat výroční zprávy o situaci ve věcech drog, o hazardním hraní, alkoholu a tabáku. Vzhledem k tomu, že výroční zprávy v různých oblastech budou reflektovat požadavky dalších dokumentů, jakým jsou např. Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí nebo Rámcová úmluva WHO o kontrole tabáku včetně zprávy o její implementaci, je nutné vnímat tuto doporučenou strukturu jako orientační. Je zřejmé, že pro různé oblasti budou rozpracovány či zdůrazněny různé části doporučené struktury podle toho, jaká je povaha problémů v různých oblastech (např. oblast harm reduction bude více rozpracována ve zprávě týkající se nelegálních drog než ve zprávě týkající se tabáku). Je také potřeba předejít administrativní zátěži a redundanci při zpracovávání vícečetných zpráv na stejné či obdobné téma.

Rovněž načasování výročního hlášení bude pravděpodobně různé. Např. výroční zpráva o hazardním hraní je vládě předkládána do konce června každého roku, výroční zpráva o situaci ve věcech drog do konce října každého roku.

5.1.1 Legislativní rámec

Cíl: Podat přehled a nové trendy v oblasti zákonného rámce v dané oblasti (změny právních předpisů)

- Změny v jednotlivých zákonech, které se týkají regulace poptávky i regulace nabídky včetně sankcí za různé typy trestných činů a přestupků nebo regulace cen a daní v souvislosti návykovými látkami a hazardním hraním
- Způsob a míra implementace právních předpisů v praxi, problémy spojené s implementací

5.1.2 Strategie a akční plány

Cíl: Podat přehled o vývoji národní politiky v dané oblasti.

- Důležité změny a milníky v národních, krajských, místních strategiích a akčních plánech
- Cíle, priority, struktura, hlavní aktivity strategických dokumentů, jejich časový plán
- Hodnocení strategických dokumentů a jeho výsledky
- Koordinační mechanismy, nástroje, struktury
- Přehled veřejných rozpočtů a výdajů určených na řešení dané oblasti

5.1.3 Výskyt v obecné populaci a mezi mladými lidmi

Cíl: Poskytnout stručný přehled o užívání návykových látek nebo hazardním hraní v obecné populaci, v populaci dětí školního věku a v populaci mladých lidí obecně, ve specifických skupinách, apod. Užívání drog v obecné populaci je jedním z pěti klíčových ukazatelů EMCDDA.¹

¹ Mezi pět klíčových ukazatelů EMCDDA patří:

- prevalence a vzorce užívání drog v obecné populaci;
- prevalence a vzorce užívání drog s vysokým rizikem (odhady prevalence);
- infekčních nemocí souvisejících s drogami;
- úmrtí související s drogami a mortalita uživatelů drog;
- poptávka po léčbě drogové závislosti.

- Stručný přehled průzkumů provedených na dané téma v dospělé populaci (ve věku 15+).
- Pro každý zdroj by měly být uvedeny: cílová skupina, rok zjišťování, velikost vzorku (netto), prevalence celoživotní, v posledních 12 měsících, v posledních 30 dnech, vzorce užívání, postoje k užívání drog a trendy (se zaměřením na skupinu 15–34letých).
- Nové trendy, nové vzorce užívání, nově užívané látky,
- Poskytnout stručný přehled realizovaných průzkumů zaměřených na užívání drog mezi mladými lidmi, jako je například školní studie ESPAD a školní studie HBSC. Pokud se popisují další studie, je potřeba popsat cílovou skupinu (podle věku a dalších znaků), geografické pokrytí, rok, atd. (viz výše).

Indikátory:

- celoživotní prevalence 15+, 15–34 let, 15–16 let
- prevalence v posledních 12 měsících v populaci 15+, 15–34 let, 15–16 let
- prevalence v posledních 30 dnech v populaci 15+, 15–34 let, 15–16 let
- výskyt denních a pravidelných kuřáků v populaci 15+, 15–34 let, 15–16 let
- rozdělení podle pohlaví a věkových skupin v populaci 15+ (specificky pro 15–34 let, 15–16 let)
- výše uvedené pro jednotlivé látky a typy her
- výše uvedené u dalších populačních (pod) skupin, např. v prostředí zábavy, mezi vězni
- subjektivně vnímaná rizika
- subjektivně vnímaná dostupnost

5.1.4 Problémové užívání návykových látek / problémové hráčství

Cíl: Poskytnout přehled o míře a vzorcích užívání návykových látek s vysokým rizikem a o problémovém hráčství. Vysoce rizikové užívání drog je jedním z pěti klíčových ukazatelů EMCDDA.

Užívání návykových s vysokým rizikem se rozumí opakující se, pravidelné, dlouhodobé a/nebo časté užívání návykových látek, které je příčinou negativních dopadů na uživatele a jejich okolí (včetně závislosti, ale i dalších zdravotních somatických, psychických nebo sociálních problémů), nebo vystavující uživatele riziku újmy či škody. Potažmo problémové hráčství je charakterizováno negativními zdravotními a sociálními (finančními) dopady vyplývajícími z vysoké intenzity hraní nebo nemožnosti hraní kontrolovat.

- Odhad velikosti populace nacházející se ve vysokém riziku rozvoje problémů, nebo u nichž se problémový vzorec rozvinul, s popisem metod a postupů odhadu
- Odhady pocházející z údajů o prevalenci a frekvenci užívání /hraní z populačních studií
- Odhady pocházející z odpovědí na screeningové nástroje (např. AUDIT, CAST, PGSI)
- Odhady pocházející z nepřímých metod (např. metoda zpětného záchyt, multiplikační metoda)

Indikátory:

- výskyt pravidelných pijáků vysokých dávek alkoholu v populaci 15+, 15–34 let, 15–16 let
- výskyt osob v riziku v souvislosti s užíváním návykových látek nebo hraním hazardních her podle použitého screeningového nástroje
- výskyt tzv. problémových uživatelů drog podle definice EMCDDA
- výskyt dalších tzv. vysoce rizikových uživatelů drog podle definice EMCDDA
- výskyt injekčních uživatelů drog
- distribuce výše uvedených indikátorů podle pohlaví, věku, geografická distribuce

5.1.5 Prevence

Cíl: Poskytnout přehled o preventivních intervencích na národní úrovni ve všech hlavních oblastech: environmentální, všeobecné, selektivní a indikované prevenci.

Environmentální strategie zahrnují příznivé nastavení faktorů prostředí. V oblasti návykových látek se jedná zejména o politiky a intervence v oblasti kontroly a regulace, kam lze zahrnout např. cenovou

politiku, regulace reklamy a marketingu, regulace dostupnosti, školní řády, pravidla místních komunit apod.

Strategie všeobecné prevence směřuje k celé populaci (národ, místní komunita, škola a okolí) s intervencemi a programy zaměřenými na prevenci nebo oddálení zneužívání alkoholu, tabáku a jiných drog, problémového hráčství.

Strategie selektivní prevence se zaměřují na podmnožiny z celkového počtu obyvatel, které jsou považovány za rizikové pro užívání návykových látek na základě jejich členství v daném segmentu populace, např. děti problémových uživatelů alkoholu, studenty, kteří zanechali studia nebo se jim nedaří akademicky.

Indikovaná prevence si klade za cíl identifikovat jedince, kteří vykazují první známky užívání návykových látek (ale závislost) a další problémové chování za účelem zacílení speciálních intervencí. Více na <http://www.emcdda.europa.eu/topics/prevention>.

- Obecný stručný popis a mapuje nový vývoj v oblasti prevence užívání návykových látek, hazardního hraní a prevence rizikového chování a popisuje struktury zapojené do preventivních intervencí a programů
- Organizace systému prevence
- Popis rámce a intervencí v oblasti environmentálních strategií.
- Popis intervencí všeobecné, selektivní a indikované prevence na celostátní a lokální úrovni.
- Hlavní výsledky výzkumných projektů v oblasti prevence.
- Otázky kvality, standardizace a certifikace kvality preventivních programů.

Indikátory:

- počet a typy realizovaných programů jednotlivých typů
- pokrytí cílové populace

5.1.6 Klienti/pacienti v léčbě, léčebné intervence

Cíl: Podat přehled o populaci uživatelů a závislých v léčbě. Podat stručný přehled o odvykácí léčbě a dalších typech služeb včetně institucionálního rámce, pokrytí a dostupnosti služeb. Indikátor Žádosti o léčbu spojenou s užíváním drog je jedním z klíčových indikátorů EMCDDA, popisující populaci uživatelů drog.

- Údaje o klientech nastupujících do jednotlivých typů léčebných zařízení v průběhu roku, údaje o celkovém počtu klientů v léčbě včetně metodologických informací o sběrném systému.
- Distribuce klientů podle typu primární návykové látky, resp. hazardní hry
- Distribuce klientů podle pohlaví, věku, geografická distribuce
- Údaje o celkovém počtu léčebných center (specializovaná i nespécializovaná péče, ambulantní i rezidenční, zdravotní, sociální i další typ služeb)
- Národní politika, strategie, akční plány v dané oblasti léčby, koordinace péče
- Zdroje finančních prostředků na péči, pokrytí péče z veřejného zdravotního pojištění
- Zvláštní pozornost by měla být věnována službám pro speciální cílové skupiny (např. děti, mladistvé, migranty, osoby bez přístřeší, sexuální a jiné menšiny)
- Zvláštní pozornost by měla být věnována farmakologické léčbě v dané oblasti (např. substituční léčbě opiátové, nikotinové apod.)

Indikátory:

- počet klientů celkem, počet nových klientů v léčbě
- počet klientů podle typu užívané návykové látky / typu problémové hazardní hry
- počet klientů podle pohlaví, věku, geografická distribuce
- počet klientů podle typů léčby
- průměrný věk léčených klientů
- celkový počet léčebných center podle typů

- kapacita, dostupnost a pokrytí léčby

5.1.7 Komorbidita a mortalita

Cíl: Podat přehled o souvisejících somatických a psychických zdravotních důsledcích a souvislostech. Podat přehled o úmrtích a mortalitě spojené s užíváním návykových látek. Indikátory Infekční onemocnění spojená s užíváním drog a Drogová úmrtí a mortalita uživatelů drog jsou dva z pěti klíčových indikátorů EMCDDA.

- Popsat somatickou komorbiditu, zejména výskyt onemocnění souvisejících s užíváním návykových látek všech skupin – infekční onemocnění (např. HIV/AIDS, VH, TBC, STI), kardiovaskulární, nádorová onemocnění, onemocnění zažívacího traktu (např. onemocnění jater), dýchacího traktu (chronická obstrukční nemoc), vnější příčiny typu úrazy, nehody, sebevraždy – které souvisí s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím
- Popsat psychiatrickou komorbiditu související s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím
- U jednotlivých onemocnění popsat incidenci (míru výskytu nových případů) a prevalenci (případy celkem) související s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím
- Popsat počet úmrtí spojených s užíváním návykových látek – předávkování i nepřímá úmrtí (za přítomnosti)
- Popsat míru a strukturu mortality spojené s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím

Indikátory:

- nově diagnostikované / léčené případy u uživatelů návykových látek / patologických hráčů za rok
- podíl uživatelů návykových látek / patologických hráčů na celkovém výskytu
- míra výskytu nemocí souvisejících s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím (prevalence, séroprevalence)
- míra a příčiny úmrtnosti
- sociodemografické charakteristiky případů úmrtí souvisejících s užíváním návykových látek a problémovým hráčstvím

5.1.8 Prevence související nemocnosti a úmrtnosti

Cíl: Podat přehled o realizovaných programech zaměřených na redukci užívání, redukci rizik a škod (harm reduction).

- Počet, pokrytí a způsoby realizace programů zaměřených na redukci užívání a harm reduction programů (kontrolované užívání, redukce užívání, distribuce, vzdělávání o rizicích, o bezpečnějších způsobech užívání, o tzv. zodpovědném hraní, výměna jehel a stříkaček injekčním uživatelům drog apod.)
- Počet klientů a jejich sociodemografická struktura
- Národní politika, strategie, akční plány v dané oblasti léčby, koordinace harm reduction opatření
- Zdroje finančních prostředků na harm reduction

Indikátory:

- počet a typy realizovaných programů jednotlivých typů
- počet klientů v kontaktu
- pokrytí cílové populace

5.1.9 Sociální souvislosti a kriminalita

Cíl: Podat přehled o souvisejících sociálních důsledcích a souvislostech a o opatřeních zaměřených na snížení sociální exkluze a zvýšení sociální (re)integrace.

- Sociální souvislosti a dopady v oblasti zaměstnanosti, bydlení, rodinných vztahů a vztahů s blízkými, financí a zadluženosti

- Výskyt problémů spojených s užíváním návykových látek a problémovým hráčství mezi sociálně vyloučenými komunitami, v sociálně vyloučených lokalitách
- Výskyt a vzorce sociální exkluze mezi uživateli návykových látek a problémovými hráči
- Výskyt stigmatizace mezi uživateli návykových látek a problémovými hráči
- Pokrytí a dostupnost programů v oblasti sociální reintegrace uživatelů návykových látek a problémových hráčů
- Popsat související primární i sekundární kriminalitu a to jak ve fázi zadržení policií, obvinění, odsouzení, věznění.
- Popsat prevenci a řešení související primární i sekundární kriminality

Indikátory:

- socioekonomické indikátory (nezaměstnanost, nestabilní bydlení, zadluženost)
- počet a typy realizovaných programů
- počet klientů v kontaktu s programy sociální reintegrace
- pokrytí cílové populace programy sociální reintegrace
- počet souvisejících trestných činů různých typů

5.1.10 Trhy a nabídka návykových látek / hazardního hraní

Cíl: Podat přehled o nabídce návykových látek a hazardního hraní, o velikosti a struktuře trhu včetně ekonomických indikátorů

- Objem a struktura nabídky návykových látek a hazardního hraní, údaje o spotřebě
- Černý trh s návykovými látkami a hazardním hraním
- Stručný popis hlavních vzorců pašování a nelegální výroby nelegálních návykových látek (producentská a cílová země)
- Významné události jako například objevení nelegálních výroben a heren
- Záchyty a zachycené množství nelegálních návykových látek a herních zařízení
- Cena a čistota legálních i nelegálních návykových látek

Indikátory:

- spotřeba návykových látek a hazardního hraní
- objem legálního i nelegálního trhu (v Kč)
- počet a objem záchytů nelegálních návykových látek
- cena a čistota návykových látek